

adulterium accusandi et comprobandi licentia. Certe si aut filii desunt, aut non eiusdem aetatis vel sollertia sint, qui hoc legitime expedire possint, ne fortasse dum dilatio ulciscendi adulterii intercedit, aut deceptum maritum fraudulenter adultera perimat, aut facultas eius filii suis, vel propinquus ex hac occasione depereat, propinquos mariti adulterae sub hac districtione accusandi adulteram lex ista constituit. Ut si accusationis huius fiduciam adsumentes, adulterium mulieris eorum inquisitione coram iudice manieste patuerit, tunc adulterer, sive etiam adultera, qui hoc scelus convicti fuerint commisso, cum omnibus rebus illis incunctanter tradendis sunt servituri, qui hanc accusationem secundum institutionem legis visi fuerint iustissime prosequi, salvas tamen animas, quae ad lamenta poenitentiae, pietatis indulgentia, reservamus, et tamen quae in detrunctione flagello corporis in eis impetrare voluerint, licentiam per huius legis sanctionem decernimus. Verumtamen eiusdem adulterae filii ex ipso viro iam tempore quo convicta fuerit tale facinus perpetrassae, quam etiam propinquus sui post eius obitum, si filii defuerint, adulterae mulieris obtineant facultatem. Sin autem filii suprestes existunt, et tamen aut non eiusdem aetatis, aut talis experientiae, qui mulieris adulterium accusare vel vincere competenter intendant, tunc ille propinquus mariti, qui manifestum mulieris adulterium ultus fuerit, quintam partem facultatis adulterae pro labore suo percipiat: quatuor partes autem ad integrum praedictorum filii sibi vindicent ac defendant. Nam si aut propinquorum in hac parte tepidas, aut filiorum negligentia, vel fortasse munera acceptio, utrosque corrupti, minime fuerit eadem actio a talibus personis quæsita, dum ad regiam cognitionem ea-

¹ Card. mariti accusandi.

² Emilian. y Toled. got. discretion. Legion. occasione.

³ Card. constituit. Verum si filii huius adsumentes accusationis fiduciam, mulieris adulterium coram iudice, inquisitione illorum, manifeste patuerit, tunc adulteri legitimis filios non habens, cum omnibus rebus suis, et rebus scelerata mulieris, illis incunctanter tradendis est serviturus, qui hanc causationem visi fuerint iustissime prosequi; ita namque ut si mulier adultera filios haberet ex

priori vel ex ipso coniugio, unde illi orti sunt, qui eam accusaverunt, quot in numero fuerint, tot recipient facultatum partes sceleratae matris, salva tantum nefari adulteri anima, quam poenitentiae ad lamenta, pietatis indulgentia, reservamus; et tamen, quae in detrunctione flagello corporis, ordinante iudice, in eo impetrare voluerint, licentiam per huius legis sanctionem decernimus. Mulier vero scelerata donetur a Principe servitura cui placuerit, aut de ea faciat quodcumque voluerit. Tamen si adulteræ eiusdem filii ex ipso viro iam tempore, quo convicta fuerit tale facinus perpetrassæ, defuerint, propinquus mariti mulieris adulteræ, qui iuste visi fuerint instantia sua coram iudice prosequi mulieris adulterium, obtineant facultates sceleratorum pleniter et personas: si tamen scelerati filios legitimis non haberint: quia nec filii poterint de parentum haereditate fraudari, nec scelerati quiverint manere impuniti, sed erunt propinquorum mariti mulieris servitus ad dicati. Si autem filii superstites existunt, et tamen non eiusdem aetatis, aut non talis experientiae qui mulieris adulterium accusare et convincere competenter intendant, tunc ille propinquus mariti, qui manifestum mulieris adulterium

dem causa pervenerit, ipse proculdubio pro mercede sua constitutus ¹ est, vel a quo debeat tale negotium prosequi, vel quantum prosequitor de rebus scelerata mulieris pro commodo sui laboris incunctanter consequi possit. Verum quia difficile fieri potest, ut per liberas personas mulieris adulterium indagetur, dum frequenter hoc vitium occulte perpetrari sit solitus, proinde quando ad convincendum adulterium accusata mulieris ingenuitas omnino defuerit, praedictis personis, quibus eius adulterium accusare praesenti lege permisum est, hoc etiam aperte licitum erit, ut per questionem familie utriusque domini, accusata mulieris adulterium coram iudice iustissime requiratur.

XIV. ¹⁹ Antiqua. *Si ingenuus, sive servus virginem, aut viduam ingenuam violenter polluisse adulterio detegatur.*

Si viduam quiske, vel virginem ingenuam violenter adulterandam compresserit ²⁰, vel stupri forsan commixtione polluerit; si ingenuus est, centum flagellis casus, illi continuo, cui violentus extiterit, serviturus tradatur. Servus vero comprehensus a iudice ignibus concremetur. Ingenui tamen pro huiusmodi scelere traditus, nullo umquam tempore ad eius, quam compressit vel stupravit, pervenire coniugium permittatur. Quod si haec ipsa mulier, quae violentiam pertulit, postquam sibi traditum servum accepit, qualibet occasione eum sibi in coniugium copulare presumperit; tunc ipsa mulier turpissimæ factionis sue sentiens damna, cum omnibus rebus suis propriis hæredibus ²¹ suis servitura subiaceat.

ultus fuerit, quintam partem facultatum sceleratorum pro labore suo percipiat, et personas eorum proculdubio obsequiis suis addici non recuset. Quatuor autem partes facultatum praedictorum sceleratorum filii decepti mariti sibi vendicent ac defendant, si tamen filios legitimos adulteri non habuerit. Nam si aut propinquorum in hac parte tepidas, aut filiorum negligentia, vel fortasse munera acceptio, utrosque corrupti, minime fuerit eadem ratio, vel actio, sive acceptio a talibus personis quæsita, dum ad regiam cognitionem &c.

⁴ Toled. got. sic.
⁵ Emilian. Legion. y Toled. got. tunc eiusdem adulteræ filii.

⁶ Lind. rebus suis illis.

⁷ Lind. causationem.

⁸ Lind. salvus tantum animabus, quas.

⁹ Lind. ea tamen.

¹⁰ Lind. vel flagello.

¹¹ Lind. tam eiusdem.

¹² Emilian. Legion. y Lind. ex ipso iam tempore.

¹³ Lind. eius viri obitum.

¹⁴ Lind. superstites extiterint.

¹⁵ Emilian. Legion. Toled. got. y Lind. aut non talis experientia.

¹⁶ Emilian. Legion. y Lind. convincere.

¹⁷ Legion. qui mulieris adulterium.

¹⁸ Toled. got. consecuturus. Lind. constitutus.

¹⁹ Emilian. sin autor ni nota.

²⁰ Legion. opprresserit.

²¹ Toled. got. hæredibus servitura.

XV. Antiqua. *Si ingenuus sive servus, nesciente domino, alienam consentientem adulterasse convincitur ancillam.*

Si extra domum domini sui se adulterio volens ancilla miscuisse convincitur ¹, in ancillam tantummodo vindicandi dominus habeat potestatem. Si vero ingenuus aut servus cum ancilla ex consensu in domo domini ancillæ reperiuntur talia commisso, ingenuus quidem pro idonea ancilla absque infamia ² centum verbera ferat. Pro inferiori vero L. servus vero CL. flagella suscipiat.

XVI. Antiqua. *De adulterio ancille, si cum adultero violenter id fecisse probetur.*

Si ancillam quicumque violenter compresserit alienam, eamque adulteraverit, et vel in domo domini ³ sui fuerit comprehensus, vel in quocumque loco violentus ⁴ exitisse convincitur; servus quidem CC. ictus accipiat flagellorum: ingenuus vero L., et super hoc XXX. ⁵ solidos ancillæ domino coactus exsolvat. Dominus tamen si id servo faciendum iusisse probatur, superiori ingenuorum ⁶ lege, et damno et flagello subiaceat.

XVII. ⁷ Antiqua. *De meretricibus ingenuis, vel ancillis, aut si earum scelus iudices perquirere ⁸, vel corrigerre noluerint.*

Si aliqua puella ingenua, vel mulier in civitate publice fornicationem exercens, meretrix agnoscat, et frequenter deprehensa in adulterio nullo modo erubescens iugiter multos viros per turpem suam consuetudinem adtrahere cognoscitur; huiusmodi meretrix a comite civitatis comprehensa CC. ¹⁰ flagellis publice verberetur, et discussa ante populum dimitatur, sub ea conditione, ut postmodum in turpibus vitiis nullatenus deprehendatur, nec umquam in civitate ei veniendi aditus detur. Et si postmodum ad pristina facta redisse cognoscitur, iteratim a comite civitatis CCC. ¹¹ flagella suscipiat, et donetur a nobis alicui pauperi, ubi in gravi servitio permaneat, et numquam in civitate ambulare permittatur. Et si forte ita contingat, ut cum conscientia patris sui vel matris adulterium admittat, ut quasi per turpem consuetudinem et conversationem victimum sibi vel parentibus suis

¹ Lind. convincitur: ancillam tantummodo iudicandi.

² Legion. y Lind. infamia.

³ Toled. got. domini fuerit.

⁴ Legion. violenter.

⁵ Emilian. Legion. Card. Toled. got. y Lind. viginti solidi.

⁶ Toled. got. y Lind. ingenuorum et damno.

⁷ Legion. Fls. Egica Rex. Card. Rcds. Lind. Fls. Gls. Rcds. Rex.

⁸ Esta ley XVII. faltæ en el Toledano gótico.

⁹ Card. requiri.

adquirere videatur, et ex hoc pater vel mater fuerint pro hac iniqua conscientia fortasse convicti, singuli eorum centena flagella suscipiant. Si vero ancilla cuiuscumque in civitate simili conversatione habitare dinoscitur, a iudice correpta, CCC. similiter flagellis publice verbetur ¹², et decalvata domino suo reformetur, sub ea conditione, ut eam longius a civitate faciat conversari, aut certe tali ¹³ loco transvendant, ubi penitus ad civitatem accessum non habeat. Quod si forsitan nec ad villam transmittere, nec vendere voluerit, et iterum ad civitatem reversa fuerit, huiusmodi dominus in conventu publice L. flagella suscipiat. Ipsa vero ancilla donetur alicui pauperi, cui rex vel iudex ¹⁴, aut comes eligere voluerit, ita ut postmodum ad eamdem civitatem illi veniendi aditus non praestetur. Quod si contigerit, ut cum domini voluntate adulterium admissem, adquires per fornicationem pecuniam domino suo, et ex hoc publice fuerit convictus, ipse dominus eumdem numerum flagellorum, qui superius de eadem continetur ancilla, suscipiat. Similiter et de ipsis præcipimus custodiri, quæ per vicos et villas in adulterii ¹⁵ consuetudine fuerint deprehensa. Quod si iudex per negligenciam, aut forte beneficio retentus, talia vitia require, aut contestari, vel distinguere noluerit, a comite civitatis C. flagella suscipiat, et XXX. solidos reddat ei, cui a nobis fuerit ordinatum.

XVIII. Flavius Recesvintus Rex ¹⁶.

De immunditia Sacerdotum et Ministrorum.

Quia quanto ¹⁷ magis munditiam carnis sacra auctoritas imperat, tanto hanc adpetere ipsius ministros eius clamor informat: adeo ¹⁸ et nos ponere finem illicitis ausibus rite compelliur; quoniam et ipsi divinis nutibus devotissime placere conamur. Igitur quemcumque presbyterum, diaconum atque etiam subdiaconum, devotæ ¹⁹ vidua poenitentia, seu cuicunque virginis, vel mulierculæ sæculari, aut coniugio, aut adulterio commixtum esse evidentissime patuerit; mox Episcopus sive iudex ut repererint, talam commixtionem disruptare non retardent. Redacto autem illo in sui Pontificis potestate, sub poenitentiae lamenta iuxta sacros canones deputetur; quam distinctionis eius severitatem, si Pontificum torpor implere neglexerit, idem Pontifex duas libras auri fisco persolvet, et commis-

¹⁰ Emilian. Legion. Card. y Lind. CCC.

¹¹ Legion. CC.

¹² Legion. verberetur, sub ea conditione.

¹³ Legion. alio loco.

¹⁴ Legion. dux.

¹⁵ Legion. in fornicandi consuetudine.

¹⁶ Legion. añade: Antiqua.

¹⁷ Vigil. Legion. y Toled. got. quanto munditiam.

¹⁸ Lind. ideo.

¹⁹ Lind. Deo votz.

sum malum vindicare non differat. Quod si corrigere hoc nequiverit, aut concilium appellat, aut Regis hoc auditibus nuntiet. Mulieres vero, quæ illis fuerint prædictis immunditiis implicatae, centenis flagellis a iudicibus verberentur, et commiscendi se illis aditus omnino negetur, servata ab Episcopis etiam super hoc scelere in utroque sexu patrum sententia, quæ canonum decretis

agnoscitur ordinata. In ulciscendis autem talibus sceleribus non passim damus accusandi vel puniendi licentiam, nisi aut manifestis indicis patuerit scelus, aut legitime fuerit id ipsum malum adcusatum, atque convictum, quatenus nulla videamur intentione vel ordine patrum transgredi præcepta sanctorum, aut obviare sacris regulis antiquorum.

V. TITVLVS DE INCESTIS, ET APOSTATIS, ATQVE MASCVLORVM CONCVBITORIBVS.

- I. *De coniugiis et adulteriis incestivis.*
- II. *Item de coniugiis et adulteriis incestivis, seu virginibus sacris, ac viduis et poenitentibus laicali veste, vel coitu sordidatis.*
- III. *De viris et mulieribus tonsuram et vestem prævaricantibus*

- IV. *De speciali viduarum fraudulentia compescenda.*
- V. *De masculorum stupris.*
- VI. *De sodomitis, qua debeant ultiōnis sententia percuti.*
- VII. *De violentibus paternum atque fraternum thorum.*

I. Flavius Cintasvintus Rex³.

De coniugiis et adulteriis incestivis.

Nullus præsumat de genere patris vel matris, avi quoque, vel avia, seu parentum uxoris⁴ fratris etiam disponsatam, aut viduam, vel propinquorum suorum relictam sibi in matrimonio copulare, vel adulterio polluere. Ita ut usque ad sextum generis gradum nulli liceat sanguinis propinquitatem libidinose foedare, vel coniugio adiptere, exceptis illis personis, quas per ordinationem⁵ atque consensum Principum ante hanc legem constitut⁶ adeptas fuisse coniugium, quæ nequaquam per legis huius edictum teneri poterunt⁷ ad reatum. Similiter⁸ et de mulieribus ordo servandus est. Qui vero contra hanc constitutionem præsumperint facere, iudex eos non differat separare, ut a tam nefanda pollutione divisi iuxta qualitatem sexus in monasteriis diligentur, illuc iugiter permansuri. Quid vero de eorum facultatibus observari conveniat, subterius correptæ⁹ legis sententia manifestat.

II. Flavius Recesvintus Rex¹.

Item de coniugiis et adulteriis incestivis, seu virginibus sacris, ac viduis, et poenitentibus laicali veste, vel coitu sordidatis.

Vniversis provinciis¹¹, domino ordinante, ad

¹ Legion. Toled. got. y Lind. vestem religionis.

² Legion. concubitoribus.

³ Card. y Lind. Rcds. R.

⁴ Card. y Legion. uxorem.

⁵ Emilian. per inordinationem.

⁶ Card. Legion. y Lind. constat.

⁷ Toled. got. potuerunt.

regni nostri ditionem pertinentibus, noxia præteriorum operum pravitas fecit futuris temporibus legem ponere, et vitiosis facinoribus licentius inolitus¹² terminum iustitiae obviare. Audetur denique a multis contra divinae legis monita vel contra honestos vita communis mores, devotas Deo virgines, et continentiam viduitatis cum benedictione sacerdotis iuxta morem canonum profientes, seu adfinitatis consanguinitate¹³ coniunctas feminas, aut violenter, aut per consensum sibi coniuges sumere, et Deo dicatam castitatem, vel reverendam generis copulationem inconcessæ libidinis immunditia sordidare. Quæ temeritas, dum vel a viris, vel feminis eiusdem professionis admittitur, et castis abhorret moribus, et fidem veram impugnat. Zelamus enim pro veritate zelo Dei, atque Ecclesiam sanctam catholicam his fidei nostræ commonemus decreta, ut deinceps sicut et canones ecclesiastici prohibent, nullus Deo devotam virginem, nullus sub religionis habitu consistentem, sive viduitatis continentiam profitentem, seu agentem poenitentiam, vel sui proximam generis, aut eam de cuius admixtione incestivæ notam possit subire infamia, non licito connubio aut vi, aut consensu accipiat coniugem: quia nec verum poterit esse coniugium, quod a meliori proposito deducitur ad deterius, et sub falsi nominis copula, incestiva pollutio et fornicationis immunditia perpetratur. Hoc vero nefas si agere amodo provinciarum nostrarum cuiuslibet gentis homines sexus utriusque tentaverint, insisten-

⁸ Toled. got. Legion. y Lind. Similis.

⁹ Card. y Lind. correcta.

¹⁰ Emilian. Flavius Recaredus Rex. Legion. Fls. Recesvintus Rex. Antiqua. Lind. Rchds.

¹¹ Card. provinciis nostris.

¹² Card. inlicitis.

¹³ Lind. affinitate consanguinitatis.

es¹ a sacerdote vel iudice, etiam si nullus accuset, omnimodis separati exilio perpetuo religentur. Nec aliqua in defensionem sui² longitudine temporis excusentur: eorum vero bona, qui hæc talia gesserint, et pro talibus culpis damnatio legis huius excepterint, si eis de priori coniugio filii defuerint, ipsorum filiis absque infamia nota omnino proficiant. Quia licet sint scelerate concepti, sunt tamen unda sacri baptismatis expiati. Quod si filii forte defuerint, illi ad capiendam hæreditatem succendant, quibus priscarum legum sanctio legitimam successionem indulget. Similis quoque de religiosis forma servabitur³, quibus numero canonum sententia prohibetur. Illis tantum feminis ab hac sententia segregatis, quæ violentiam coniunctionis indebitæ sine præcedenti, vel sequenti⁴ consensione pertulerint. Sacerdotes vero vel indices, si talia cognoscentes ulcisci fortasse distulerint, quinas auri libras fisco cogantur exsolvere. Quod si forte id redarguere voluerint, nec potuerint, Regis hoc auditibus insinuare procurent: ut quod eorum non potuit vindicare sententia, principalis damnet omnino censura.

III. Flavius Cintasvintus Rex⁵.

De viris, et mulieribus tonsuram, et vestem religionis prævaricantibus.

Apostaticæ calamitatis opprobrium ex hoc merito funditus stirpari compellimur, ex quo Deum nobis propitium⁶ fore confidimus. Si⁷ enim cum minima peccata corrigitur, pietatem eius fauictricem nobis efficiunt, quanto magis si scelus in divinitatem commissum severissima censuræ falce recidimus? Ideoque hac in perpetuum valitura⁸ lege sancimus, ut quicumque religiosi habitum per honorabile tonsuræ signaculum⁹, aut tempore poenitentia petendo suscepint, aut non fraudulentia, sed pia parentum oblatione meruerint, aut propria voluntatis devotione tenuerint, et ad laicalem conversationem postmodum apostatizando redierint; iuxta sententiam canonum ad eumdem religionis ordinem, quolibet prosequente, reducantur inviti, atque infamia nota respersi, et in monasteriis perenniter religati¹⁰, districtiori macerentur poenitentia corrigendi. Illis tantum supplicio severitatis huius indulto, quos aut alienæ fraudis coagit impulsio, aut ad or-

¹ Lind. insidente sacerdote.

² Emilian. Toled. got. y Lind. afñaden: quoque vi-

xerint.

³ Legion. servetur.

⁴ Toled. got. vel subseciente.

⁵ Legion. Antiqua.

⁶ Toled. got. propitium confidimus.

⁷ Toled. got. Si enim dum hominum peccata.

⁸ Emilian. Legion. Toled. got. y Card. mansura.

⁹ Card. y Lind. signum.

¹⁰ Legion. religatione districti.

dinis omissi regressum voluntatis propriæ reduxerit votum: si tamen nec vir secundam¹¹ uxorem, nec mulier maritum alterum habuisse¹² detegitur¹³. Illos etiam ab hac sententia immunes efficiunt, qui sic invalescente langore, ad poenitentia vel tonsuræ pervenerint ordinem, ut id se nec accepisse tunc noverint, nec petisse meminerint. Prævaricantium vero bona eorum filii, aut propinquis hac discretione pertineant, ut vir habens uxorem, si filios etiam ex eadem habuerit, et donatum aliquid ab ipsa perceperit, si suppressis est uxor, ita possideat ut post suum obitum communibus filiis possidendum relinquat. Certe si aut ipsa discesserit, aut communes filii desunt, proprietatem prævaricatoris viri propinquii eius hæredes incunctanter obtineant. Nam quod ab uxore quolibet tempore donatum fortasse percepérat¹⁴, propinquus uxoris hæredibus absque dubitatione proficiat. Hæc etiam de feminis omnino servabitur forma, ut poenitens virgo vel vidua, si ueste laicali¹⁵ deposita, sæcularia denuo sumpserint indumenta, aut inierint fortasse coniugia; similis eas et in amissione rerum, iuxta superiorem de viris taxatum ordinem, censura redarguat, et districtio- nis poena percellat: ita videlicet ut proprietatem feminæ eius filii, aut hæredes habeant. Donationem autem a viro perceptam propinquii mariti, a quo conscripta donatio cognoscitur¹⁶, deberi sibi cognoscant. Et quoniam apostatizandi præcipitatio fraude potius mulierum sæpius perpetratur, id etiam oportuit præsenti lege censendum, ut quidquid a viro seu ante nuptias, sive post nuptias in nomine sponsæ vel uxoris titulo fuerit dotali conscriptum, non mulieris hæredes, sed hæredes eius, qui dotem conscripsit, sibimet per omnia noverint vindicandum. Personis vero talibus accusandi, vel testificandi, atque aliena negotia prosequendi licentiam penitus abnegamus; quia non poterunt in negotiis sæcularibus fideles existere, qui devotionem sanctam ausu comprobantur sacrilego temerasse.

IV. Flavius Egica Rex¹⁷.

De speciali viduarum fraudulentia compescenda.

Solet quarumdam infelicium viduarum astutia fraudem devotioni admiscere, et permixta ves-

¹¹ Card. y Toled. got. si tamen nec vir post hoc uxorem duxerit, nec mulier maritum accepert.

¹² Legion. accepisse detegatur.

¹³ Toled. got. detegitur. Prævaricantium vero bona.

¹⁴ Legion. receperit.

¹⁵ Emilian. ueste religionis. Card. ueste sanctimoniali. Lind. ueste religiosa.

¹⁶ Toled. got. y Legion. noscitur. Card. dinoscitur defendere, vel deberi sibi cognoscant.

¹⁷ Legion. Antiqua. Card. Fls. Egiga. Antiqua. En es. Emilianense fulta esta ley.